

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ΣΦΑΓΗΣ

Του ΘΟΔΩΡΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Η αλόγιστη υπερπροσφορά παραστάσεων φέτος το καλοκαίρι έχει δημιουργήσει στη θεατρική ζωή της πρωτεύουσας πληθωριστικές τάσεις ανάλογες με κείνες της οικονομικής μας ζωής. Τα επιμέρους καλλιτεχνικά επιτεύγματα υποβαθμίζονται, καθώς συσσωρεύονται ανάκατα μπροστά σ' ένα κοινό, που αδυνατεί, από ένα σημείο και πέρα, να τα αφομοιώσει. Πώς να παρακολουθήσει την επικαιρότητα μια στήλη θεατρικής κριτικής εβδομαδιαίου περιοδικού, όταν οι παραστάσεις, που περιμένουν παρουσίαση, κάθε βδομάδα πλησιάζουν τη μισή ντουζίνα; Αργά ή γρήγορα, ο συντάκτης της θα βρεθεί αναγκασμένος ν' ασχολείται επιλεκτικά μ' ένα πολύ μικρό ποσοστό τους μονάχα, αν δε θέλει να γράφει καθυστερημένα για εκδηλώσεις που έχουν ήδη ξεχαστεί. Επειδή όμως πιστεύω ότι είναι απαράδεκτο να παραγκωνίζει τελικά ο όγκος την ποιότητα και να υποτασσόμαστε αδιαμαρτύρητα στην τυραννία των ποσοτικών αξιών, θα αφιερώσω το σημερινό σημείωμα, έστω και με καθυστέρηση ενός ολόκληρου μήνα, σε μια αξιόλογη παράσταση, που φαίνεται να πέρασε σχεδόν απαρατήρητη, μέσα στο σματά του πολιτιστικού οργανισμού μας. Θα το αφιερώσω στη σύντομη επίσκεψη της Πειραματικής Σκηνής της «Τέχνης» Θεσσαλονίκης στο Θέατρο Αβέρωφ, με το «Παιχνίδι της σφαγής» του Ιονέσκο, σε σκηνοθεσία Νίκου Αρμάου.

Δεν έχω, βέβαια, σκοπό να παινέσω την επιλογή του συγκεκριμένου έργου. Δέκα πέντε χρόνια ύστερα από την πρώτη της εμφάνιση, η ιλαροτραγωδία του Ιονέσκο παρουσιάζεται σήμερα περισσότερο ασήμαντη κι επιδερμική, παρά ποτέ. Το «Παιχνίδι της σφαγής» αποτελεί ένα σχόλιο της παντοδυναμίας του θανάτου, αρθρωμένο σε τόνους σκανδαλιστικής επιπολαιότητας. Παρουσιάζοντας μια πόλη παραδομένη στην εξουσία ενός εξοντωτικού λοιμού, ο συγγραφέας σχεδιάζει ένα πολύχρωμο μωσαϊκό σκηνών, η κάθε μια από τις οποίες εικονογραφεί με χιούμορ την επιθανάτια αγωνία μιας διαφορετικής ατομικής ή ομαδικής ανθρώπινης περίπτωσης. Πλούσιοι και φτωχοί, έξυπνοι και κουτοί, νέοι και γέροι, προοδευτικοί και αντιδραστικοί, ερωτευμένοι και ανέραστοι, πέφτουν χωρίς διάκριση κάτω από το δρεπάνι του θεριστή, διαφέροντας μεταξύ τους μόνο στις κωμικές, όσο και μάταιες, προσπάθειές τους να ξεφύγουν το μοιραίο.

Δεν αποκλείεται, από τη σύντομη αυτή περιγραφή, να αποκομίσει ο αναγνώστης την εντύπωση ότι έχουμε να κάνουμε με μια μεσαιωνική Ηθικολογία, γύρω από τη ματαιότητα των εγκοσμίων ή, έστω, με μια εξωχριστιανική υπαρξιακή ενατένιση της τραγικής μοίρας τού ανθρώπου. Τίποτε όμως από αυτά δε συμβαίνει. Για τον απλούστατο λόγο, ότι ο Ιονέσκο δεν είναι διατεθειμένος ν' ασχοληθεί σοβαρά με την ανθρώπινη κατάσταση, ν' αγαπήσει ή να μισήσει ειλικρινά τη ζωή και το θάνατο. Φορμαλιστικά παιχνιδάκια έχει μόνο διάθεση να παίζει, να παρατάσσει στη σκηνή τους ήρωές του σε ευφάνταστους γεωμετρικούς σχηματισμούς, όπως κάνουν τα παιδιά με τα μολυβένια στρατιωτάκια τους. Τα στρατιωτάκια θα σαρωθούν σε λίγο, με μια απότομη κίνηση του χεριού τού άτακτου παιδιού. Για να ξαναστηθούν σε νέους σχηματισμούς και να ξανασαρωθούν... Το παιχνίδι θα κρατήσει, ώσπου να βαρεθεί ο ζωηρός μπόμπιρας και να εγκαταλείψει το πεδίο της μάχης, σε αναζήτηση νέας απασχόλησης. Οι μεγάλοι όμως, που παρακολούθησαν για ένα διάστημα με στοργή τη δραστηριότητά του, έχουν βαρεθεί κι έχουν απομακρυνθεί πριν από τον ίδιο.

Ανεξάρτητα, πάντως, απ' τη γνώμη που μπορεί να έχουμε για το έργο του Ιονέσκο, δε χωρεί αμφιβολία, πως οι φορμαλιστικές του ασκήσεις βρίσκουν στο πρόσωπο του Νίκου Αρμάου έναν ενθουσιώδη ανάδοχο. Ανάμεσα στους νεότερους σκηνοθέτες μας, ο κ. Αρμάος είναι σαφώς ο διακοσμητικότερος, ο πιο ολόψυχα παραδομένος στη γοητεία του αραβουργήματος και της δαντέλας. Στο «Παιχνίδι της σφαγής», είχε την καλή τύχη να συνεργαστεί με μια ομάδα ηθοποιών πρόθυμων και άξιων να στηρίξουν το πάθος του για καλλιγραφία. Περνώντας, με υποδειγματική πειθαρχία και ακρίβεια, από την κλοουνερί, στο χορό και στο τραγούδι, οι νεαροί καλλιτέχνες της Θεσσαλονίκης κέντησαν μια παράσταση συνόλου, γεμάτη κέφι κι ευρηματικότητα. Δεν ξέρω, αν οι στυλιστικές πιρουέτες τους είναι σε θέση, όπως υπαινίσσεται το πρόγραμμα, να ξορκίσουν το θάνατο, μεταβάλλοντας το θρίαμβό του σε «γιορτή του θεάτρου». Ξέρω όμως ότι καταφέρνουν να ξορκίσουν ως ένα σημείο την επιπολαιότητα του Ιονέσκο.

Περ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ
6 Σεπτεμβρίου 1985